

Pärnu Maavalitsus
OÜ Irbis Konsultatsioonid

PÄRNUMAA VISION

2020+

Pärnu 2006

PÄRNUMAA VISIOON 2020+

SISUKORD

I PÄRNUMAA PLANEERINGU 2010 VISIOONI HINNANG

II TULEVIKUTRENDID JA RISKIFAKTORID

2.1.Rahvastik, elanike paiknemine ja ränne

2.2.Keskkond: kliimamuutus ja loodusressursid

2.3.Tehnoloogia

2.4.Globaalne majandusmuutus, globaliseerumise väljakutsed

2.5.Globaalpoliitika ja –riskid (sõjad, konfliktid)

III VISIOON PÄRNUMAA 2020+

IV KOKKUVÕTE – SOOVITUSED POLIITIKATEKS

PÄRNUMAA VISIOON 2020+

SISUKORD

Käesolev töö on koostatud Pärnu maavalitsuse tellimusel Garri Raagmaa poolt 2006 aasta sügisel ja koosneb neljast põhiosast.

- 1) Esiteks „**Pärnumaa planeeringu 2010 visiooni hinnang**” analüüsib 1998ndal aastal koostatud tulevilupilti.
- 2) Teine peatükk „**Tulevikutrendid ja riskifaktorid**” on laialdastele kirjandusele toetuv analüüs, millele on lisatud Pärnumaale oluliste tegurite ja muutuste kohta kommentaarid.
- 3) **Kolmas osa „Visioon”** on võimalik ja pigem soovitud tulevik, sünteetiline fiktsioon – alustekst aluseks Pärnumaa võtmeisikute aruteludele ja arengukava(de) koostamiseks.
- 4) „**Kokkuvõte ja soovitused poliitikateks**” on normatiivses stiilis kokkuvõte olulistest muutustest ja protsessidest ning soovituslik tegevuste ja projektide loetelu.

Kasutatavad lühendid:

EL – Euroopa Liit

HTM – Haridus- ja teadusministeerium

IKT – Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

KOV – Kohalik omavalitsus

MKM – Majandus- ja

kommunikatsiooniministeerium

PEAK – Pärnumaa ettevõtlus- ja

arenduskeskus

POL - Pärnumaa omavalitsusliit

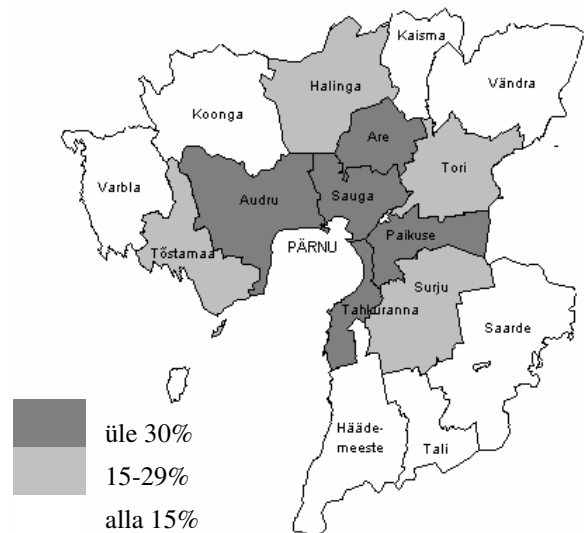
SF – EL struktuurfondid

SiM – Siseministeerium

Suur-Pärnu – Pärnu tööturuala: Pärnu linn

koos üle 30% pendelrändega KOV-ga aastal

2000

Suur-Pärnu määratlemine. Pärnus tööl käivate elanike osakaal kõikidest töötavatest elanikest (%), 2000.

(Allikas: Tammaru 2001)

I PÄRNUMAA PLANEERINGU 2010 VISIOONI HINNANG

Pärnu maakonna planeeringu visiooni koostati 1998, ajal, mil Eesti oli üle saanud 1990ndate alguse sügavavast üleminekukriisist, nautis 1997nda aasta suurt majanduskasvu. Uued institutsioonid (sh. maavalitsused ja nonde arendusosakonnad) olid just mõne aasta eest moodustatud, ühiskonda valdas üleüldine optimism ja teotahe. Börsi kukkumisest, Aasia ja Venemaa kriisidest tingitud 1999nda aasta majanduslangus oli alles tulemas.

Et uus asi oli kohaturundus, siis oli Pärnumaa üks esimestest, kes hakkas enda tugevusi esile tõstma:

Aastal 2010 on Pärnu maakond Euroopa kõige dünaamilisemas piirkonnas – Läänemere ruumis - asetsev puhta elukeskkonnaga loodusrikas, sotsiaalselt uuenenud, majanduslikult mitmekülgsest arenenud atraktiivne regioon: parim paik elamiseks, töötamiseks ja puhkamiseks.

Maakonna jõukus põhineb ettevõtlikel ja haritud inimestel ning kohalikul ressursil, mitmekülgsest stabiilsest majandusstruktuuril, optimaalselt väljaarendatud sotsiaalsfääril ja maakonna mainel.

Maakonnakeskus Pärnu on turvalise elukeskkonna, tasakaalustatud majanduse ja kaasaegse infrastruktuuriga regioonikeskus, omanäoline ning aastaringsest atraktiivne kuurortlinn.

Visioon 2010 oli orienteeritud kasvule ja edenemisele, kattes valdava osa eluvaldkondadest. Laiihaardelisus on ehk ka mõnevõrra probleemne, kuna strateegilised valdkonnad ei tule kuigivõrd reljeefselt esile. Seda tasub uue visiooni koostamisel arvestada.

Kahe silma vahele jäi üleriigiline madalamast sündimusest ja 1990ndate alguse mitte-eestlaste lahkumisest tingitud **rahvastiku vähenemine** (tõesed rahvaloenduse andmed olid kasutada alles pärast 2000ndat). Tänapäevaste registreeritud 89017 (1.1.2006) elaniku juurest aastaks 2010 saja tuhande elaniku taassaavutamise ei ole kuigi reaalne. Tiit Tammaru koostatud pessimistliku rahvastikustsenaariumi kohaselt, mida ei saa negatiivse arenguraja puhul kuidagi välistada, kahaneb Pärnumaa elanikkond 2020ndaks koguni alla 70 tuhande. Eks teatud lootused olid pandud ka rände kasvule. Kõrgendatud ambitsioonist on siiski olnud kasu ettevõtluse ja seega ka töökohtade arvu kasvule Pärnu linnaregioonis, kus rahvastik on pigem suurenenud.

Kui **1990ndad** oli Pärnumaale nii rahvastiku kui ka majandusarengu poolest muu Eestiga võrreldes küllaltki **positiivne aeg**, siis 2000ndad paigutavad Pärnumaa koos kogu Lääne-

Eestiga „teise ešeloni”, mida iseloomustavad nõrgemad näitajad Tallinna ja Tartuga võrreldes. **Pärnumaa ei paku** Tallinna ja Tartuga võrreldavas koguses kõrgepalgalise **teadmismahuka tootmise ja teeninduse töökohti**, mistõttu on murettekitav just (1980ndate arvuka beebibuumi) noorte ja võimekate inimeste siirdumine ennekõike Tallinna regiooni. Seda siis lisaks 1990ndate madalast sündivusest ja väljarändest tingitud noorte osakaalu kahanemisele.

Ehkki visioonis mitmel korral õigustatult rõhutatakse mitmekülgsemale **majandusstruktuurile** ülemineku vajadust, ei ole teadlikult antud suunas just palju tehtud (poliitikaid pole rakendatud) ja tulemus ei pruugi olla 2010ndaks soovituga kooskõlas. Tööstuse osakaal Pärnumaa ettevõtete käibes aastaaruannete järgi kasvas 2002ndani, kuid on pärast seda langenud, hõive ja käibenumbrid kasvasid 2004ndani. Pärnu ettevõtlus- ja hõivestruktuuris valdavad traditsioonilised harud, kooste- ja allhanketööd ning suhteliselt madalalpalgaline teenindusharud. Teenindussektoris on kõrgkonjunktuuri ajal kasvanud nii käibes kui ka hõives eriti kiiresti **kinnisvarateenused ja ehitus**, mis paraku ei kuulu, arvestades praeguse kinnisvaraäri spekulatiivset iseloomu, hoolimata kõrgest kasumlikkusest jätkusuutlike äriteenuste valda. See, et ettevõtluse struktuuri ei reguleerita, tuleneb struktuuripoliitikat teostavate institutsioonide puudumisest ja arendustööd teostavate asutuste käsutuses oleva ressursi väiksuses (PEAKi põhitegevuse eelarve on näiteks vaid ca 2 miljonit krooni aastas).

Igati positiivne oli **puhkemajanduse** rõhutamine ja Pärnu kui kuurordi esiletõstmine, mis andis 1990ndatel konkurentsieelise teiste piirkondade ees: tõi linna sadu miljoneid investeringuid, tugevdas puhkemajandusklastrit ja kinnisvarasektorit ning lõi sadu uusi töökohti. Sealjuures mitte ainult turismis: hea maine ja rikkalik „vaba aja infrastruktuur” on oluline ka tootmisinvesteeringute saamisel. Samas ei ole sesoonsus siiski oluliselt tasakaalustunud, kasvanud on küll loodusturism rannikutel ja Soomaal, kuid need on veel vähe seotud Pärnu ettevõtete tegevusega.

Suurtest objektidest **rajati jäätmekäitluskeskus ja haigla**, kus viimases on hetkel siiski suureks probleemiks personali nappus. Ametlikes dokumentides aga isegi ei räägita kombi- jõujaamast ja Pärnumaa rikkalike biomassi varude kasutamisest. Pärnusse on rajatud gaasijuhe, mis asendab peaosalt Vattenfallile kuuluva AS Pärnu Soojus katlamajade õlikütet. Raudteed Riiga ei ole ja Tallinna praktiliselt ei ole. AS Tallinna Lennujaam kuuluv Pärnu

Lennujaam on varasemast küll osaliselt rekonstrueeritud, kuid tšarterlende on vähe. Mitme visioonis ette nähtud suurobjekti arendamist ei toimu, paljuski põhjusel, et otsustamine toimub väljaspool ja otsustajad ei arvestata regionaalse vajadusega.

Valglinnastumist, mis on 2000ndatel nähtavalt muutnud Pärnu lähist maastikku ning kasvatanud oluliselt lähivaldade elanikkonda ja ehitustegevust, ei usutud sellises mastaabis teostuvat. Teede ja muu tehnilise, kuid ka sotsiaalse infrastruktuuri rajamisel on uutel elamualadel suuri vajakajäämisi. Paraku ei taha toimida ka omavalitsuste koostöö kogu Suur-Pärnu ühiste probleemide lahendamisel.

Ülehinnati haldusuuenduste kiirust – riigi suutlikkust teostada nii haldusmuudatusi kui ka regionaalpoliitikat. Tänapäevaks on olemasolev omavalitsussüsteem nõrgestatud maavalitsuse tingimustes minetanud arengu ja koostöövõime ning kujunenud kõikjal Eestis ilmselt olulisimaks takistuseks linnaregiooni-põhise arengu teostamisel. Ühtlasi tähendab see ka keskvalitsusel ei ole regioonis tegusat-tugevat partnerit, kes vastavaid poliitikaid teostaks.

Niisamuti ei ole maakondlikult ümber korraldatud koolivõrku – seda on teinud vaid üksikud omavalitsused (näiteks Tõstamaa) -, mistõttu süsteemis kasvab ebaefektiivsus ja langeb kvaliteet.

II TULEVIKUTRENDID JA RISKIFAKTORID

Algav peatükk on koostatud taustamaterjalina hindamaks tuleviku valikuid adekvaatsemalt. Kasutatud on lisaks autori varasemale lugemusele arvukalt uusi peamiselt veebipõhiseid allikaid. Tekst on ülesandepüstituse ja piiratud ajaraamistiku tõttu koostatud „õpiku stiilis” – ei ole lisatud konkreetseid viiteid allikatele.

2.1. Rahvastik, elanike paiknemine ja ränne

2.1.1. Rahvastiku arengus toimuvad globaalselt ja regionaalselt vastandlikud protsessid: elanike jätkuv, ehkki pidurduv kasv arengumaades, eriti Aasias ja Aafrikas, aga ka näiteks Türgis, mis kasvab ca 90 miljoniga Euroopa suurimaks maaks. Aastal 2020 elab maailmas üle 8 miljardi inimese, samas kui Eestis on elanike arv kahanenud 1,2 miljoni ning Pärnumaal 80 tuhandeni – seda juhul kui vahepeal ei ole toimunud kompenseerivat sisserännet. Sealjuures on oluline arvestada olemasoleva rahvastiku vanusstruktuuri muutust: 2020 on juba ligi 10 aastat tööturule tulnud varasemaga võrreldes poole vähem töötajaid; sündimata jäävad ka 1990ndatele sündimata jäänud laste lapsed, mistõttu lasteaedadesse ja koolidesse minevate laste arv väheneb veelgi.

2.1.2. Immigratsioonisurve ja -tõmme kasvab eriti pärast 2010 tulenevalt Eesti tööturule sisenejate kahekordsest vähenemisest – aastaks 2012 prognoositakse tööealiste vähenemist Eestis 44 tuhande ja 2020ks enam kui 100 tuhande võrra! – ja arengumaade ülerahvastatusest, mida omakorda raskendab kliimamuutus ja põllumaade hävimine inimtegevuste tulemusena. Välisrände teostumine sõltub siiski ennekõike EL ja Eesti rändepoliitikast. Samas hinnatakse MKM prognooside kohaselt aastani 2013 kõikides sektorites peale põllu- ja metsamajanduse töötajate vajaduse kasvu. Ilmselt on oodata massilist nn. lepingulise tööjõu palkamist, kus ennekõike Poola, Rumeenia ja Bulgaaria, aga ka Venemaa, Ukraina või Türgi (või seal paiknevate tütar)firmadega sõlmitakse võõrtööliste kasutamise lepinguid. On mõistagi paratamatu, et mõned neist siiski alalise elupaiga ka Eestis leiavad, näiteks abielludes Eesti või teiste EL maade kodanikega. Omaette lugu on elamispiinnaga, mida vastavad võõrtöölised vajajad. Ilmselt tekib tööstusalade naabruses kas

siis ettevõtete endi rajatud barakkide linnakuid või siis ühiselamu-laadseid arendusi, mida töösturitele välja renditakse. Seega tuleks vastava vajadusega näiteks Sauga tööstusala planeerimisel arvestada.

2.1.3. Eakate osakaal kasvab kogu Euroopas laste vähesuse kõrval, nii et seenioride osakaal, mis praegu 15% kandis, kasvab vaadeldavaks ajaks paljude maades üle 20%. Et keskmine vanus kasvab, siis on sel oluline mõju ka kultuurimajandusele, meediale ja ka poliitikale, mis eeldatavalt muutub konservatiivsemaks ja alalhoidlikumaks. Konkreetne mõju on tööturule, kus kasvab seenioride osakaal ning pingutatakse tööealiste tööturule toomiseks, eeldades ümber-õppe ja täiendõppe kohandamist ka üle 60-aastate inimeste tarvis. Aga ka tarbijaturgudele, mis seni on paljuski keskendunud noortele. See on eriti asjakohane Pärnus, kuhu võib oodata ka märkimisväärselt uusi eakaid elanikke – pensionäride sisserännet nagu see toimub paljudes maailma puhkepiirkonnas à la Florida.

2.1.4. Valglinnastumine ja regionaliseerumine on ülemaailmselt jätkuv trend suuremate linnade ümber. Seni kuni auto on peamine liiklusvahend ja autokütuste hinnad ei kasva kordades, on surve uute elamute ehitamiseks linnade lähitagamaale. Eestis ja teistes Ida-Euroopa maades lääne tüüpi ees- ja valglinnastumine alles algas, sealjuures on ruumi eeslinnade kasvuks märksa enam kui Läänes, kus linnade lähialad on juba täis ehitatud. Eesti, teiste Ida-Euroopa ja ka Põhjamaade elanikkond koondub lähiaastail üha enam suute linnade lähialadele. Elanikkond on viimastel aastatel kasvanud ka nn. Suur-Pärnus ja suureneb majanduskasvust sõltuvalt edaspidigi. Kaugrännet ei ole ilmselt oodata enne 2013ndat, kuid nii Eesti kui ka EL regulatsiooni võivad töötajate puuduse survel enne 2020ndat muutuda. Planeerides koolivõrku, eriti uute koolide-lasteaedade ehitamist, tuleb arvestada seega linnaregioonide tihenemise, ääremaade hõrenemise ja kaugemas perspektiivis multikultuursuse kasvuga.

2.2.Keskkond: kliimamuutus ja loodusressursid

2.2.1. Kliimamuutus tänu peaaesjalikult kasvuhooonegaaside emissioonile ilmselt toimumas. Erinevate mudelite alusel on oodata järgmise 100 aasta jooksul maailma keskmise temperatuuri kasvu 2-9 kraadi, küllalt tõenäoliselt ca 1 kraad aastaks 2020 (20ndal sajandil oli kasv 0,6 kraadi!). Ennekõike võib see pikemas ajaperspektiivis kaasa tuua mandri- ja mäeliustike ning polaaralade igikeltsa sulamise läbi maailmamere veetõusu, mis ohustab rannaalaseid. Vaadeldava ajahorisondi raames ei ole maailmamere vee tõusul ilmselt veel

Eesti rannikule fataalset mõju (15-20 cm veetõusu), kuid et elamuid ja tootmishooneid ehitatakse pikemaks perioodiks, siis tuleb arvestada veetõusu mõjudega: ilmselt on mõistlik allpool 5 meetri joont ehitustegevust piirata. Küll tuleb koheselt arvestada aga kliimamuutusega kaasneva sügistalvise tsüklonaalse aktiivsuse kasvuga (tugevad tormid ja ajutised rannaalade üleujutused) ning pikemate ja kuumemate suvedega, millega kaasneb kõrgendatud tuleoht metsades ja rabades. Seega on esiteks oluline valmisoleku tugevdamine ja ressursside koondamine loodusõnnetuste kahjude vähendamiseks. Teisalt tuleb ilmselt hakata tegema kulutusi pinnavee varumiseks ja niisutussüsteemide rajamiseks/taastamiseks.

2.2.2. *Loodusressursid* saavad 15 aasta perspektiivis mõnevõrra teise tähenduse. Troopikavöötmes kahaneb põllumajandusmaa kõrbestumise ja sooldumise tulemusel. See tähendab, et üha rohkem produktiivset põllu- ja metsamaad läheb kasutusest välja. Et Eesti on mõlemaga elaniku suhtes üks parimini varustatud maid maailmas, lisaks veel rannik ja rannikumeri, ning globaalse soojenemisega siinsete maade ja vete produktiivsus kasvab, siis on vastavatel ressursipõhistel elualadel hoolimata hõive kahanemisest suurepärase perspektiiv. Lisandub veel lõuna-aladel suviti kasvav temperatuur, mis üle 35 kraadi tõustes on ohtlik eriti just vanemaealistele ning hingamisteede- ja südamehaigetele. Et Läänemere piirkonnas esineb üha soojemaid suvesid, siis võib eeldada osa turismivoo suundumist siia kui talutava kliima ja märksa turvalisemasse piirkonda. Teisalt võib eeldada veelgi heitlikemaid ja ennekõiku just soojemaid talvi, mis ei soosi talvespordi arengut. Nii ülemaailme toidupuudus kui ka kohaliku bioenergia tootmine elavdab vahepeal soikunud maakasutust. Biomass (puit), sh. turvas kui jätkuvat vaidlusalune (taastuv või mitte) energiaallikas saab anda olulise lisa Eesti ja eriti Pärnumaa energiabilanssi. Olulised on Pärnu jõe vesikonna soodesse akumulatsioonid veevarud, mistõttu soode kaitsmisel on vägagi pragmaatiline põhjendus.

2.2.3. *Maakasutus*. Loodusliku ruumi kahanemine toimub maailmas tänu rahvastiku juurdekasvule ja majanduse kapitaliseerumisele: linnade kasv, tihenemine ja laialivalgumine võtab üha rohkem maad ehitiste ja rajatiste alla. Infrastruktuuridega varustatud krundid on arenenud maades piiratud saadavuse tõttu väga kallid, mistõttu hea juurdepääsuga odav tööstusmaa kombinatsioon oskustööjõu-, energiavõimsuste ja veevarustusega on oluline argument tööstus- ja logistikainvesteeringute tegemisel.

2.3.Tehnoloogia

2.3.1. Tehnoloogiaste areng jätkub kiires tempos, kuid mõjutab riike erinevalt. Uue tehnoloogia arendamisel on ilmsed eelised tugevate innovatsioonisüsteemidega regioonidel, kes on suutnud paralleelselt üles ehitada seotud tööstused – klastrid. Mitmed tehnoloogilised lahendused (eriti biomeditsiin) on samas ühiskondlikult küsitavad, põhjustades teravaid avalikke debatte vastavate uuenduste lubamise ja mõistagi ka poliitikate rakendamise teemal.

2.3.2. IKT ja meediamajanduse kasv. Tänu uutele sidevahenditele ja meediumitele on levitatava info hulk kasvanud kordades, põhjustades paradoksaalse olukorra, kus personaalse kontakti ning eheda emotsionaalse teadmise tähtsus on pigem kasvanud. Vahetut teadmist igapäevaseks eluks annab kohalik meedia: rahvustelevision ja regionaalne raadio. Sealjuures kasvab siiski väikestele sh. rahvusvahelistele (professionaalsetele) sihtgruppidele suunatud meediakanalite, portaalide ja väljaannete, ürituste (konverentsid) (põgusate) kasutajate ning ka vastavas sektoris tegevate firmade ja töötajate arv. Info- ja pildi liigutamine toimub digitaalselt. Kasvab arvutusjõudlus, veebipõhiste teenuste kasv ning IT funktsioonide mehhaniseerimine vähendavad lihtkontoripersonali vajadust, teisalt kasvavad jälle vastavate süsteemide programmeerijate ja hooldajate vajadust, mille juures võidakse osa ülesandeid allhanke korras anda teha arengumaadesse (India, Hiina, Kagu-Aasia) või võetakse kogunisti üle seal kasvavate kõrgtehnoloogiakeskuste poolt nagu Bangalore jt. Indias või multimeedia koridor Malaisias. Jätakuvalt kasvab e-kaubandus ja sellega seoses ja *just-in-time* võrgustikud, mis tagavad kaupade jaotuse. IKT arengu puhul on eriti oluline vältida dualiseerumist, kus osa elanikkonnast/regioonidest käib IKT võimalustega kaasas ja teine osa marginaliseerub. Samas annab IKT lootust just head keskkonda pakkuvatele regioonidele nagu Pärnu, lubades inimestel teises kodus viibida pikemalt osaledes virtuaalselt töökeskkonnas.

2.3.3. Biotehnoloogiasse ja biomeditsiini investeeritu hakkab 2020 paiku usutavasti uute toodete, suurema bioproduksiooni ja efektiivsete ravimeetoditena kasu tooma. IT ja meditsiini kattuvusalal teevad ilma uued diagnostikameetodid. *Nano- ja materjalitehnoloogia* raames leitakse samuti rida uusi lahendusi: polümeerid, keraamika, aga ka näiteks tantaali ja niobiumi (Sillamäe tehas!) taoliste tulevikumetallide kasutamine asendab olulisel määral masinaehituses ja elektroonikas seni kasutatavaid materjale. Olulisem siiski kui üksikute toodete ja seadmete valmistamine on aktiivne uute tehnoloogiate kasutuselevõtt tavasektoreis nagu toit ja puit. Kuna Pärnumaal ei ole kuigi tõenäoline, et siia rajatakse kõrgtehnoloogiliste

suuretevõtete arenduskeskusi – puudub vastav loodusteaduslik baas, siis võtmeklastrite tarvis ladusa tehnosiirde korraldamine PEAK baasil aitaks ettevõtetel tootlikkust tõsta ja konkurentsipüsida.

2.3.4. Keskkonna- ja energiatehnoloogiad on võimalikud uue Kondratjevi laine vedajad tingituna järjest kasvavast energiatarbest (seega ka hinnast) ning fossiilkütuste keskkonnoahtlikkusest. Arengud võivad toimuda mitmes suunas: nii termotuuma, kütuseelementide, vesiniku kui ka bio-, päikese-, tuule- ja teiste taastuvate energiaallikate vallas. Oluliseks on kõik võimalikud vee puhastamisega seotud tehnoloogiad. Tõsi, enamus suuremaid muutusi energiatehnoloogiates on 2020 ilmselt alles investeeringustaadiumis. Arvestades Eesti ja eriti Pärnumaa suurt territooriumit on siin tulevikus head võimalused biokütustel põhinevaks energiatootmiseks, mis annaks konkurentsieelise tootmises ja elamiskuludes.

2.4. Globaalne majandusmuutus, globaliseerumise väljakutsed

2.4.1. Globaalne majandus kasvab (SKP põhjal) rea hinnangute põhjal 2020ks kuni 80% (elaniku kohta 50%), seda ennekõike Aasia kuid ka Ida-Euroopa kiirelt arenevate riikide arvel. Globaalse tööjaotuse alusel teostatakse suurem osa tootmisest Aasia odava tööjõuga maades. Euroopa osakaal maailma majanduses paratamatult kahaneb. Spetsialiseerumine ettevõtete ja regioonide vahel süveneb ja allhankeketid venivad üha pikemaks. Läänemere piirkonnale annavad suuna Põhjamaade metsa-, masinaehitus- ja elektroonikaklastrid, võimalik et ka keskkonna- ja biotehnoloogia valdkonna ettevõtted. Sealjuures on Eestil ja siinsetel regioonidel võimalus tagada innovaatiline ja loov ettevõtlusekeskkond ning rakendada ettevõtluspoliitikaid, mis soodustavad uute ettevõtete teket, kasvu ja investeeringute tulekut. Edu võti on haridus- ja sellega haakuva innovatsioonisüsteemi tegususes ja uute dünaamiliste ettevõtete tekkes ning kasvus

2.4.2. Välisotseinvesteeringud (VOI) on viimasel kümnendil OECD maades kasvanud 15% aastas – elik oluliselt enam kui tootmismahd. Ehkki suurkontserdid domineerivad jätkuvalt, on IKT võimaldanud investoriteks hakata ka väike- ja keskettevõtetel, kes olid varem peamiselt saajad. VOI struktuuris on vähenemas uusinvesteeringute osakaal, asendudes ülevõtmiste ja liitumistega, mis on põhjustatud soovist saavutada suuremast mastaapi, aga ka ratsionaliseerida arendust, turundust ja jaotust. Kiiresti kasvab äriteenindustevõtete, sh. nn. virtuaalfirmade osakaal, kes toimivad rahvusvaheliselt. Pärnumaal on lähtuvalt asendist ja

heast mainest võimalik saada nii tootmis- kui ka teenindusettevõtete investeeringuid – vastav trend peegeldub ka ettevõtlus statistikas, kus vastavate ettevõtete arv on ennaktempos kasvanud. Rahvusvahelisi trende arvestades on aga oluline ettevõtteid kohapeal „ette kasvatada”.

2.4.3. *Transport ja transpordivahendite tootmine* kipub konsolideeruma maailmas nagu muugi ettevõtlus, kusjuures mahud esialgu jätkuvalt kasvavad. Terrorišokk 2001 mõjutas paradoksaalselt lennuliikluse odavnemise ja seeläbi ka kasvuga. Kasvavast mastaabist ja tootmise ümberpaigutamisest tingitud efekt katab esialgu ka võimalikud kütusekulude kasvust tingitud globaliseerumist pidurdavad protsessid. Seega võib aastani 2020 eeldada nii kaupade kui ka inimeste veomahtude kasvu. Veetava kauba kogus kasvab kindlasti 2013ni, kuid võib edaspidi tööstuse taandumise tulemusel stabiliseeruda.

2.4.4. *Olulised teemad ettevõtluse arengus* on (a) pikaajaliste tegevusplaanide taastumine praeguse väga lühiajalise perspektiivi asemel, (b) osalemine globaalsetes väärtusahelates, (c) korporatiivse sotsiaalne vastutuse taastumine, (d) jaht talentidele, loovatele isikutele, (e) prosumerism, (f) jätkuv polariseerumine: kasvavad eksklusiivsete kaupade ja teenused turud ja (g) vanemaealiste turgude kasv. Üldnimetajaks on teadmiste ja inimfaktori olulisuse kasv, loovus, mis eeldab pidevat tööd inimestega ja vastavate kohapealsete institutsioonide olemasolu. Seega on TÜ Pärnu kolledžil ja Pärnumaa kutsehariduskeskusel tulevikus märksa olulisem roll täita kui täna.

2.4.5. *Turismi- ja puhkemajandus* kasvab maailmas 5-6% tempoga, Eestis ja Pärnus on see viimastel aastatel olnud veelgi kiirem. Ka on teise kodu omamine Euroopa jõukama elanikkonna seas kasvav. Suve/maamajad omandatakse või kerkivad looduslikult atraktiivsetes maapiirkondades või ka kiiresti linnastuvatel troopikarannikutel: Hispaanias, Kreekas, Türgis, kus eraldi arendusliigiks on spetsiaalselt ehitatud turismilinnad. Et maaressurss, nagu ka vesi on kliimaatiliselt talutavatel aladel on ammendumas, siis on eeldada analoogseid arenguid ka parasvöötme linnades, nagu Pärnu, eriti pärast Rail Baltica valmimist.

2.5. Globaalpoliitika ja –riskid (sõjad, konfliktid)

2.5.1. *EL liitumisega avanes Eestile Euroopa odav raha* ja piiride avanemisega kaotati nagu teisteski Ida-Euroopa maades palju töötajaid, mis tingis kiire konvergensti: palkade tõusu ja

inflatsiooni. Sellegipoolest võidavad uued liikmed ja Euroopa majandus tervikuna, mis suudab toota enam kaupu väiksemate kuludega. Teisalt on jätkuvalt keeruline olemasoleva juhtimismudeli juures tagada institutsionaalset ja näiteks eriti sõjalist suutlikkust: vastuolud vanade ja uute, suurte ja väikeste ning Põhja ja Lõuna vahel pigem teravnevad ja see teeb ühtse välispoliitika rakendamise enam kui keeruliseks. Võimalikest probleemidest hoolimata on Eesti ja terve Ida-Euroopa saamas Euroopast nii odavat laenuraha kui ka struktuuritoetusi, millega infrastruktuure ja olulisi eluvaldkondi turgutada. Eestil on reaalne lootus 10 aastaga jõuda 75% SKP joone peale ja Eesti regioonidel, kui nad vaid suudavad euroabi taodelda ja kaasrahastada, suured võimalused euromiljardid majanduse ning sotsiaalse ja tehnilise infrastruktuuri kaasajastamiseks rakendada. Uued võimalused avanevad piirülese koostöö vallas. Ühise tolliruumi ja mõne aasta pärast teostuva Schengeni ning EMU kasutuselevõtu tingimustes tekkivad uued ettevõtlus-võimalused Pärnu regioonile Lätis, seda eriti puhkemajanduse, aga ka Talsingi ja Riia kui kahe metropoli vahel asuva tootmis- ja logistikabaasina. Nendeks võimalusteks tuleb valmistuda, näiteks ametlike suhete loomisega Riias ning koostööprojekte teostades Läti regioonidega.

2.5.2. Majandusliku ja militaarse võimu kese siirdub Aasiasse: aastaks 2020 võib eeldada USA hegemoonia mõningast taandumist ning Hiina ja India kasvu. 20. sajandi lõpus sõjaliseks superriigiks saanud Ameerika Ühendriike nõrgendama pealegi sisevastuolud, mis on tingitud nii sealsele demokraatiale ohtlikest sammudest esikümnendi algul kui ka demograafilisest muutusest osades piirkondades: lõuna-lääne osariikides saavutavad enamuse latiinod ning enamuses linnades värvilised hilisimmigrandid ja nende järeltulijad. Samas kasvab mitmete prognooside kohaselt Hiina rahvusliku kogutoodangu poolest aastaks 2020 maailma suurimaks, millega ilmselt kaasnevad ka imperialistlikud ambitsioonid. Nii ehk naa: Aasia suurte maadega tasub sõbrustada, eriti sinna oma kaupu turustada ja sealsetele investoritele tingimusi luua. Viimane ei ole sealset kultuuritausta arvestades aga ilma esimeseta elik pikaajaliste partnersuheteta võimalik. Seega tasub Pärnul oma Hiina sõpruslinna edasi pidada ja ehk ka mõni uus partner Indiast välja vaadata.

2.5.3. Venemaa on oma (uue) identiteedi otsinguil jätkuvalt ebakindel. 21. sajandi algus oli Venemaale majanduslikult edukas, paljuski tänu nafta-gaasituludele moderniseeriti, kuid ühtlasi ka allutati riigi kontrollile tootmisektor ning üritatakse saada kontrolli energiakandjate väärtusahelate üle. Samas on riigis demograafiline kriis, millega elanikkond kahaneb pea miljoni võrra aastas ja erakordselt suured ning kasvavad regionaalsed

erinevused. Siber ja Kaug-Ida kui ressursibaas jookseb inimestest tühjaks ja viimases võtavad kohad sisse Hiina sisserändajad. Venemaa poliitika Baltimaade kui kaotatud lähivälismaa suhtes ei muutu: jätkuvalt rünnatakse baltlastest vaenlase pilti maalides meedias ja rahvusvahelistel kohtumistel, ärgitatakse viiendat kolonni allumatusele ja üritatakse mõjutada kohalikku poliitikat. Tasapisi siiski harjutakse baltlaste kuulumisega Euroopasse ja et Venemaa saab 2020ndaks Schengeniga tõenäoliselt soodusrežiimi ja Eesti turismifirmad teevad aktiivset turundust idas, siis kasvab ka jõukate moskvalaste-piiterlaste arv, kes Eestis puhkamas käib – ikkagi venekeelne välismaa, kus paljudel sugulased ja enda või vanemate head mälestused.

2.5.4. Rahvusvaheline olukord on pingeline hoolimata rahvusvaheliste organisatsioonide arvu jätkuvast kasvust. Lõhed Põhja ja Lõuna vahel pigem kasvavad, tekkinud ja pigem laienevad nn. „metsikud tsoonid” mistõttu ka ÜRO, kus arengumaadel on küll enamus, kuid mis toimib rikaste Põhja riikide rahadel, ei ole toimiv maailma probleeme lahendav organisatsioon. Konflikt Lääne (peamiselt USA) ja Islami vahel kestab ja pigem süveneb ajendatuna äärmusgrupeeringute ja ka mõnede valitsuste tegevusest, kelle huvides on äärmuslasi toetada. Mõistagi on paljuski küsimus rikkuse ebahühtlases jagunemises. Jätkuv probleem on narkootikumide salakaubandus ja inimeste smuugeldamine arengumaadest rikkastesse riikidesse. Aastaks 2020 ei ole Eesti heaolu siiski veel tasemel, mis toetaks majanduspõgenike massilist tulekut ja suurearvuliste kogukondade moodustamist, mistõttu oht islamiterrorismiks on väike. Kontrastina Vahemere turismipiirkondade ning Euroopa metropolidega, on Põhjamaade kilda kuuluv Eesti ja tema suvepealinn rahvusvahelist terrorismi silmas pidades ilmselt üks turvalisimaid paiku.

III VISIOON

Alljärgnev „autorivisioon” on aluseks edasisteks aruteludeks, millest avaliku diskussiooni raames peab selguma Pärnumaa inimeste soovitatav tulevikupilt. Siit tulenevalt on selle stiil taotluslikult narratiivne (ehk siis stsenaaristlik), „vürtsitatud” mitmete arengukäikudega kus nii võimalused kui ka ohud on välja joonistatud äärmuslikult. Antud visioon markeerib siiski olulisemad võimalikud muudatused, rakendatavad poliitikad ja nende mõju üldjuhul ülioptimistlikus toonis. Pärast arutluste toimumist ning soovitatavate ja mittesoovitatavate arengute eristamist saab visiooni taandada märksa realistlikumaks soovitavaks tulevikuks.

Pärnumaa on aastal 2020 jätkuvalt parim koht elamiseks, õppimiseks ja töötamiseks Eestis ja loodetavasti ka terves Läänemere piirkonnas. Traditsioonidega suvepealinn Pärnu on edukate puhkemajandus-ettevõtete kodulinn – koht, kus inimesed saavad puhata, vajadusel tervist parandada ja meelt lahutada. End igati hästi tunda. Aasta läbi.

Puhkemajanduse areng on olnud muljetavaldav. 2014. aastal valmib lisaks viiele juba toimivale viiele suurele sanatooriumikompleksile Pärnu haigla juurdeehitus. Pärnust on saanud Kesk- ja Põhja-Euroopas tuntud ja taastusravi (raviturismi) sihtkoht. Veelgi suurem kasv on toimunud SPA ja *wellness*-hotellide ning uue kümnendi algusest ka Põhjamaade turule töötavate hooldusraviasutuste näol. Meditsiinilise ja SPA personali arv Pärnus on kasvanud üle 4500: Pärnu majutuskohtade arv kolmekordistub viimase 15 aastaga tänu tõhusale arendustööle: luuakse palju uusi tooteid, rakendatakse efektiivset töökorraldust, leitakse uusi turgusid ja sihtgrupe. Sealjuures ei peljata traditsioonilisi ravi- ja lõõgastusmeetodeid: näiteks on taas popp pakkuda mudaprotseduure (noorte mudamaadlusest maski ja vannideni) teha, aga ka kogeda erinevad tegevus-, lõhna- ja esteetilisi teraapiad, massaažist rääkimata. Samas rakendatakse geenravi, uusimate materjalidega proteese ja implantaate, tüvirakkude põhiseid-nanotehnoloogilisi ravimeetodeid, kus liigeseid, luid ning isegi aju- ja maksahaigusi ravitakse suuri lõikusi tegemata.

Pärnus on ettevõtete ja koolide toostoimes ja rahvusvahelises koostöös loodud teenindusmajanduse oskuskeskus, kus teadmisi ja spetsiifilisi kogemusi käivad omandamas ettevõtted, agentuurid ja üliõpilased üle maailma. Euroopa turismiala asjatundjate jaoks on Pärnu puhkemajandusalase kõrgkompetentsi sünonüümiks. Pärnu innovatsioonisüsteem, mis on seotud ülikoolide ja teiste analüüsikeskustega ning sellega integreerunud puhkemajandusklastri pakub külalistele laia spektrit teenuseid ja tooteid alates ravist ja lõpetades hariduse ja kultuuriga.

Pärnu puhkemajanduse eduloo taganud tõhusa kohaliku majandusarengu poliitika üheks arhitektiks sai Pärnu linna, Pärnumaa Omavalitsuste Liidu ning Tartu Ülikooli Pärnu kolledži koostöös 2006 aastal ellu kutsutud Sihtasutus Pärnumaa Turism, mille tegevust tublisti toetasid Pärnumaa ettevõtlus- ja arenduskeskus ning kolledži poolt varem loodud Läänemeremaade teenindusmajanduse kompetentsikeskus. Edu võtmeks on olnud just töötajate ja juhtide kohapealne koolitus ja ümberõpe ning pidev uusimat teadmist rakendav arendustöö. Pärnu puhkemajandusklastri kuulub sealjuures terve maakond, mis lisab linnakultuurile, tervise-, SPA- ja tavaturismiteenustele rikastavaid tooteid alates elitaarsemast golfist ja eksootilisest jääpurjetamisest, lõpetades soomatkade, linnuvaatluse, talu-, öko- ja etnoturismiga. Hea koostöö toimub ka mulkide etnokultuurikeskuse ja Lääne-Eesti maakondadega, kellele Pärnu on 2020ndaks saanud tänu Rail Baltica peatusele ja renoveeritud lennuväljale turundus- ja logistikakeskuseks.

Pärnu on 2020 rahvusvaheline linn: 15% elanikest on erinevate Euroopa Liidu maade kodakondsed (lisaks siis peamiselt Venemaa ja Ukraina kodanikud). Puhkajatest, konverentsituristidest ja õppijatest on koguni 60% välismaalased. Olulise panuse SPA-sektori kasvule on annab Eesti kokkulepe 2015 EL (teatud piirangutega) eriliikmeks saanud Türgiga, kust lähetatakse Pärnusse hädavajalikku teeninduspersonali. Tuliste särasilmsete inglise keelt oskavate türgi neiudega saab Põhjamaa sügise halli taeva all toimuma ridamisi värvikaid romantilisi lugusid. Rahvusvahelistumisele aitab kaasa 2011ndal renoveeritud lennuväli, kust saavad toimuma iganädalased regulaarlennud Kopenhaageni ja Frankfurti ning tellimuslennud mitmesse Euroopa linna. 2016 Pärnu lähedal esimese peatuse teinud Rail Baltica Tallinn-Berliini kiirrong kasvatab märgatavalt saksakeelsete kundede osakaalu.

Mõistagi ei ole ainukeseks majanduse kandjaks puhkemajandus. Pärnumaal veelgi pikemate traditsioonidega puidutöötlemine on pärast 2009-10 aasta majanduslangust efektiivsem,

leidnud nišši puhkemajandusettevõtete kvaliteet-disainimööbli turul ja varustab SPA-hotelle üle maailma. Osalt samasse nišši on suundunud Wendre ja Pärnu Linavabrik, kes turustavad eduliselt Indias ja Indoneesias valmistatud, kuid Pärnus ja mujal Euroopas disainitud tekstiile. Pärnu hea elukeskkond, asend kahe metropoli Riia ja Talsingi vahel ning kiirongiühendus on ahvatlenud siin oma büroosid avama mitmeid Eesti ja Soome tippdisainereid ja arhitekte, kes Pärnu toimivast puhkemajandusklastrist ammutataval kogemusel võtavad teha SPA- ja *wellness*hotellide ehitus- ja disainiprojekte üle maailma. Et sisekujunduseks on vaja mööblit ja tehnilist sisseaset, saavad seda loojate nägemuse põhjal lihtsamalt toota ja modifitseerida just kohalikud mööbli- ja tekstiilitöösturid. Loojate- ja tootjate kooslus on sedavõrd edukas, et maailma suurim saunaelektronika valmistaja Enerpoint Saaremaalt asub alates 2012st Pärnus tootma ja disainima vannide ja „protseduurimasinate ning -tubade” elektronikat, Hiiumaa plastitootjad täidavad ridamisi mööblitootjate furnituuritellimusi ning Läänemaa käsitöö ja kivitöötledjad kannavad hoolt rahvuslike disainielementidega vaipade, kaminade ja teiste puhkeruumi hubaseks tegevate sisustuselementide eest.

Õitseb lisaväärtuslogistika. Tööstuse ja ladude paigutamisel Pärnumaale on oluline nii sinne mõnevõrra odavam elektri ja soojusenergia kui ka Pärnu asukoht Tallinn ja Riia vahel – siinsed rendi- ja töäjõukulud on oluliselt väiksemad suurlinlikest. Pärnu ja maakonna suuremate keskuste Audru, Sindi, Vändra, Pärnu Jaagupi ja Kilingi-Nõmme biomassil-turbal töötavates koostoime-elektri-soojus-jõujaamades toodetakse aastal 2018 esimest korda elektrit enam kui maakonnas ise tarbitakse. Lisaks on hõredama asustusega rannikuile (sh. vette), kust vajalikud juhtmed mitte väga kaugel, rajatud kümned tuulepargid. Pärast suuri vaidlusi alles 2010ndaks aastaks lukku löödud Suur- Pärnu tööstus- ja elamualade ning teeninduskeskuste kompleksplaan valmib 2007-13 SF rahade taotlemiseks üsna viimasel minutil: võrkudega varustatakse Loode-Pärnu tööstusala – üks viiest suurest Eestis, kõbitakse nelja naabervalla tööstuspargi infrat ja valmib lennuvälja uuendus, mis võimaldab muu hulgas vastu võtta laienuvad ja juure tekkinud elektroonikatootjate kaubalennukeid. PEAKi mooramehetöö eri tööstusalade-parkide ühise turundus-arendusmütsi alla ja kaugemate vallaelanike Pärnu tööturule toomisel kannab igati vilja: Pärnumaa on üks väheseid maakondi peale Ida-Virumaa, kus tööstushõive kasvab ka pärast 2010ndat aastat.

2007. aastaks maavalitsuse eestvõttel valminud sotsiaalse infrastruktuuri planeering alahindab ikkagi inimeste liikumist ja kolimist linnalähedale maale – nn. Suur-Pärnusse. Eeslinnavaldade elanikkond kahekordistub juba aastaks 2013 ja tingib ühelt poolt linna ja

linnalähistele kolinud ääremaaliste omavalitsuste elanike ja võimalike pakutavate teenuste kahanemise ning teisalt linnalähiste alade ülekoormuse ja teenuste puudujäägi. Õnneks sai 2008 täisliikmeskonna saavutanud Pärnumaa omavalitsusliit oma koostöö lõppude lõpuks käima, nii et 2009. aasta haldusreformiga suured volitused saanuna sai POL kohe hakata kokku kuiva õpilaste arvule vastavat koolivõrku korraldama. Võrreldes teiste maakondadega annab varane start võimaluse rajada EL struktuurvahenditega 2009 integreeritud koolibussisüsteemi ja rajada kaasaegsed (üli)õpilaskodud-hostellid ja neis opereeriva MTÜ Pärnu õpilasküla. 2012ks renoveeritakse riigi toel kõik tegutsema jäävad koolid ja lasteaiad.

Kõik ei lähe siiski probleemideta. Looduse vastu ei saa. Globaalne kliimamuutus hakkab mõju avaldama. 2009 ja 2012 suured tormid tekitavad taas üleujutused, räsivad talusid, rannaalaseid ja metsi. Alla kolme meetri enam ehituslube ei väljastata. Ega enam eriti ei taheta ka. Suviti kipuvad turbaväljad ja metsad tuld võtma, seda eriti 2008 ja 2010 ülikuumadel suvedel. Need katastroofid sunnivad lisaks riiklikele komandodele drillima ka tsiviilmeeskondi ja varuma omavalitsustel omavahenditest tehnikat ja abivahendeid päästetöödeks. Pärast 2012 tormi käib tuline diskussioon rannatammi ehitamise üle Pärnusse. Poliitiliselt oleks volikogu vastse emotsiooni ajal isegi valmis linnamiljöö eest seisjate vastuseisu murdma, kuid esialgu ei leita selle rajamiseks raha. Ja kuna ähvardava maailmamere veetõusu kaitseks on Läänemere äärsed riigid pead ja rahad kokku pannud ning otsustanud edasise veetõusu korral Taani väinad tammiga sulgeda, siis lepatakse, et Pärnu elanikel, tegelikult siis peaaesjalikult rannarajoonis valdavatel suvemajade-villade omanikel tuleb oma majad järgmiste tormide puhuks veekindlamaks ümber ehitada. Küll kindlustatakse Audrus poldrit ja Häädemeestel tammi, mis mõlemad viimaste tormidega lainete poolt taas läbi murti.

Teiseks ei saa majandusseaduste vastu. Pärnus ajaloos pretseedenditu kinnisvaramull hakkab juba 2008 vaikselt visisema ja Euroopa lükkab (ja eriti Saksa) majanduse edenemise harjal Euribori 2009ndal aasta alguses sinna, kus see oli 1994ndal, elik 7,5%-le. Et Eestis on mitmed vana majandusharud kukkunud kahjumi poolele ja kinnisvaraspekulandid on juba pikemat aega olnud närvilised, siis on see uudis nagu ka suuremate pankade kahtlaselt üksmeelne otsus lisada intressile veel 1,5% riskipreemiat viimane piisk karikas, mis käivitab lühiajalise hinnalanguse ja paanika. Seda eriti Pärnus, kus kinnisvaraäri tuuris kümnendi alguses eriti suurtesse kõrgustesse. Rida kinnisvaraprojekte pankrotistub, üle poole, ehk ligi 2000 kinnisvarategelast ja teist sama palju ehitajaid jäävad lühiajaliselt töötuks. Et aga laenu

vajavad maksmist, siirduva nad peagi Euroopa kasvava nõudluse ajal laienevasse teenindus- ja tööstussektorisse.

Šokk toob mõistusele omavalitsused, kes seni olid planeeringute kvaliteedile vaadanud läbi sõrmede. Suur-Pärnu omavalitsuste ühise elamu- ja tööstusalade planeeringuga päästetakse nii mõnigi tükk väärtuslikest kultuurmaastikest ja loodusaladest. 2016ndaks realiseerub Rail Baltica, mis võimendab 2010 Hansapäevade ja 2011 Tallinna kui Euroopa kultuuripealinna tubli satelliidina – suvepealinna toimimise järellainetuses üles ehitatud nutika reklaamikampaania tulemusel saksa seenioride *Drang nach Pernau*. Mõistagi. Öö kupeevagunis Berliinist või kaks tundi Pärnu SPAd korraldatud tellimuslennuga Frankfurtist või Hamburgist on kindlasti kergem üle elada kui päev edasi-tagasi „kihutamist” Alpidesse suunduvatel umbes kiirteedel. Kesk-Euroopa kundede tulek viib uuele kasvule kinnisvaraturu ja turgutab paratamatult tagasihoidlikumaid kassasid teinud puhkemajandussektorit.

Kolmandaks probleemiks ja lausa nuhtluseks ongi sesoonsus. Kui tervise-, konverentsi- ja haridusturistid on sügistalviste külaliste arvu kordades tõstnud, siis suvise ülerahvastuse, millega kaasneb mõnedel suviste nädalalõppude lootusetuna tunduv autopuutus, põhjustavad nii Tallinna kui kasvava osakaaluga Soome-Rootsi-Saksa päritolu suvekorterite ja –majade omanikud ja nende (suve)sõbrad. Pärnu ja teiste Eesti kuurortlinnade-puhkepiirkondade lobby kannab lõpuks vilja, nii et 2017ndast hakatakse sarnaselt mitme teise Euroopa maaga inimesi maksustama nende reaalse erinevates elukohtades viibitud aja alusel.

Ummikud on Pärnu kesklinnas laienevast valglinnastumisest tingituna tiptundidel igapäevased. Nii talvistel tiptundidel kui ka suvistel nädalalõppudel. 2012 valmiv kauaoodatud Rääma sild ei too just palju leevendust – kesklinna tänavate pind on konstantne ja Pärnu Elamumessi järgselt arengu läbi teinud Jõe tänava kant tiheneb omakorda. 2018 rajatakse Paikuse ja Sindi vahele, nagu varem planeeritud, Paikuse-Sauga uusasunike protestidest hoolimata, Via Baltica uus übersõit ja sild, et kasvanud transiitliiklust linnast eemale viia.

IV KOKKUVÕTE – SOOVITUSED POLIITIKATEKS

Järgmised kahekümnel aastal kahaneb seniste protsesside jätkudes Pärnumaa elanikkond Tiit Tammaru prognoosi kohaselt 80 tuhandeni. Elanikkond saab kasvada ennekõike sisserände arvel sõltudes elukeskkonna kvaliteedist ja töökohtadest, mis Tallinna tööturul on aga märksa kõrgemalt makstud. Siin on üks suurtest valikutest, mis tuleb enne tegutsemist selgeks vaielda: kas võtta suund kontrollitud rahvastiku ja ühtlasi ka kogu majanduse kahanemisele või nõustuda tööjõu sisserändega Euroopa vähem arenenud piirkondadest nagu Poole ja Rumeenia või Euroopa vastava poliitika liberaliseerimisel ka kolmandatest riikidest nagu Ukraina ja Venemaa ja puhkama asuvate seenioride tulekule peajasjalikult Kesk- ja Põhja-Euroopast (aga võimalik et ka Jaapanist). Pärnumaa avaneb nii või naa üha enam Euroopa konkurentsile ja tihedamale rahvusvahelisele suhtlusele. Rahvusvahelistumine pakub ettevõtetele uusi võimalusi, näiteks Läti puhkajate ja Saksamaa-Põhjamaade terviseparandajate turu võtmise näol – Euroopa elanikkonna pideva vananemisega kasvab oluliselt nõudlus terviseparandamise ja sotsiaalhoolduse järele.

2006 olulisimaks üleeestiliseks majanduspoliitiliseks probleemiks on ülim eralaenudel kasvanud majanduskasvust ajendatud optimism, mis ei ole lubanud ettevõtluse harustruktuuri uuendada. Kiire majanduskasv ja inflatsioon tingib hinnakonvergensti Euroopaga, sh. üldise palgatõusu ning kiirendab omakorda vajadust tootmise restruktureerimiseks. Lähiaastail toimuvad tõenäoliselt korrektuurid Pärnus ja mujalgi Eestis väga suureks äriks kasvanud kinnisvara-valdkonnas. Seetõttu on Pärnumaa edukas arengus kriitilise tähtsusega kohaliku innovatsioonisüsteemi loomine, mis tagaks kasvupotentsiaaliga ettevõtlusklastrite arengu: innovatsiooni, tehnosiirde, uute ettevõtete juurdetuleku ning töötajate ja juhtide koolituse/ümberõppe, et paratamatult pärast 2010ndat toimuv majanduse restruktureerimine teostada regioonile väiksemate inimeste ja kapitali kadudega.

Strateegilise tähtsusega Euroopa tuumaladega parema ühenduse saamine, ennekõike kiirraudtee- ja õhutee avamine, mis lubaks kasutada Pärnu soodsat logistilist asendit Via Baltical Talsingi ja Riia vahel: rajada siia Soome ja Tallinna Kesk-Euroopasse suunduvate

kaupade tööstus- ja logistikaparkide kooslus ning tagada 120 miljoni sakslase ja poolaka juurdepääs meie puhkemajandusressursile. Kolmandaks on tarviline säilitada Pärnu hea elukeskkond (Ela või ise!) ja kuurordimiljöö, milleks on hädavajalik koostada Suur-Pärnu kui funktsionaalse linnaregiooni transpordi-, elamu-, tootmis- ja teenidusalade ja kogu maakonna sotsiaalse infrastruktuuri kompleksplaan, et vältida vigu, vajakajäämisi ja hilisemaid lisakulutusi. Nii linn kui ka lähivallad peavad otsustavalt parandama oma planeerimise võimekust ja kvaliteeti.

Ehkki ülemaailmne kliimamuutus, energiapuudus ja globaalpoliitika kohalikud mõjud üsna tõenäoliselt 2020ndaks veel harjumuspärast elu pea peale ei pööra, tasub vastavate ajaliselt kaugemate mõjude: nii ohtude kui võimalustega kindlasti arvestada. Energiakandjad ei muutu enam odavamaks. Tuuliste rannikute, suure territooriumiga metsa- ja sooderikkal Pärnumaal on võimalik tagada sõltumatu keskkonnasõbralik energiavarustus, milleks kavandada tuuleparkide ja kombijõujaamade võrgustik.

Tuleva kümnendi väljakutsed vajavad maakondlikku (linnaregioonikeskset) juhtimist ja suuri ressursse. Ressursse on võimalik kaasata EL struktuurivahenditest. Ilmselt vajalik on suurendada regionaalset (maakondlikku) administratiivset võimekust. Seni kuni ei ole maakondlikku arvestava finantsressurssi valdavat administratsiooni (KOV liitu kindlate funktsioonide ja eelarvega, arengufondi) tuleb omavalitsustel lähtuda võimalikult ühishuvist ning algatada, koostada ja rahastada võtmearendusi projekti-programmipõhiselt, kus eesmärgid ja tulemused fikseeritud. Pakuksin välja seitse konkreetsemat programmi/institutsionaalset arendust, mille teostamisel on tulevikus oluline positiivne mõju.

1. Tugevdada tuleb Pärnumaa ettevõtlus- ja arenduskeskust, et:
 - 1.1. tagada lähikümnendil regionaalse ettevõtluse restruktureerimine kasutades maksimaalselt ära EASi pakutavad meetmed;
 - 1.2. taodelda ja adsorbeerida edukalt EL struktuurfondide vahendeid (soodsate arengute jätkumise korral on võimalik SKP kasv üle 75% EL keskmise, mis tähendab, et Eesti langeb pärast 2013ndat EL sihtala 1 alt välja);
 - 1.3. arendada koostööd Lätiga ja liituda Riia olulistesse võrgustikesse.
2. Asutada Sihtasutus Pärnumaa turism, mille ülesandeks on:

- 2.1. suvepealinna kontseptsiooni edasiarendamine,
- 2.2. kultuurimajanduste edendamine ja integreerimine,
- 2.3. terve maakonna ja uute sihtgruppide kaasamine turismitoote arendusse ja mitmekesistamisse
- 2.4. koostöö Lääne- ja Lõuna-Eestis
3. Toetada igati PEAKi initsiatiivi ühistegevuseks tööstusalade planeerimisel, arendamisel ja turundamisel:
 - 3.1. tagada ühe Eesti riikliku tööstusala rajamine Pärnumaale (Loode-Pärnu);
 - 3.2. koostada ühine turunduskava
4. Rajada TÜ Pärnu kolledži hoone III etapina Pärnumaa ettevõtete regionaalse innovatsioonisüsteemi keskus, tagamaks konsultatsiooni ja koolitust ühest kohast ja pakkumaks avalik-õigusliku asutuse tiiva all ruume:
 - 4.1. Läänemere teenindusmajanduse kompetentsikeskusele;
 - 4.2. Pärnumaa ettevõtlus- ja arenduskeskusele;
 - 4.3. Teenindusettevõtete inkubaatorile;
 - 4.4. Pärnu Konverentsibüroole ja –keskusele;
 - 4.5. ettevõtete ühenduste kontoritele;
 - 4.6. SA Pärnumaa turism.
5. Teostada ja rakendada maakondlik sotsiaalse infrastruktuuri planeering:
 - 5.1. korrastada kooli- ja lasteaiavõrk;
 - 5.2. tagada gümnaasiumite õppe kvaliteet;
 - 5.3. rajada MTÜ Pärnu õpilasküla.
6. Asuda ühiselt planeerima Suur-Pärnut, milleks koostada:
 - 6.1. elamualade plaan;
 - 6.2. teeniduskeskuste plaan;
 - 6.3. kergliiklusteede plaan;
 - 6.4. ühistranspordi skeem või luua keskus;
 - 6.5. ja asutada ühine planeerimisagentuur.
7. Koostada Pärnumaa pikaajalise säästliku energiamajanduse ja investeeringute plaan:
 - 7.1. kombineeritud soojus- ja jõujaamade kava;
 - 7.2. tuuleparkide kava;
 - 7.3. investeeringute plaan, tasuvus- ja keskkonnamõjude uuringud;
 - 7.4. läbirääkimised investoritega.

